

AGRISPACE
samfunn | areal | sted

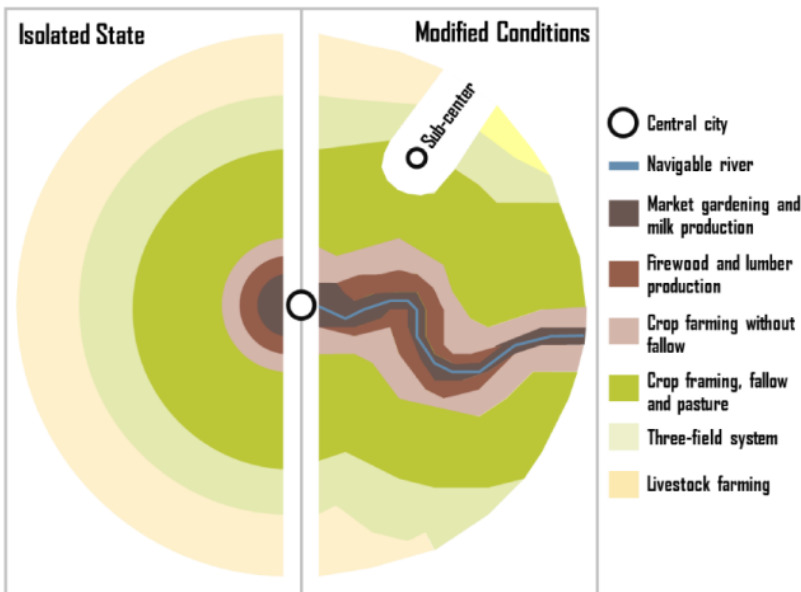
Fakta 1/15

Landbruk hvor?

En trenger ikke bry seg med hva som hender hvor hvis kartet aldri endrer seg. Men i et dynamisk samfunn er dette lite sannsynlig.

- Hvert sted har sine egne økonomiske og sosiale strukturer som kan føre til stedsbestemte tilpasninger over
- Summen av alle lokale tilpasninger danner den nasjonale tilpasningen
- Samfunnsvitere og statistikere har ansvar for å avdekke lokale ulikheter i tilpasningene og for å gi lokale prognoser

Opprinnelsen til sted-bestemt økonomi (von Thünen 1826):

Kilde: http://www.lewishistoricalsociety.com/wiki/tiki-read_article.php?articleId=12

Modellen til venstre («Isolated State») illustrerer, på bakgrunn av tidlig 18-hundretalls transportteknologi, at:

- Steder med ulik avstand til sentrum velger ulik produksjon
- Hvor landbruk drives, henger nøye sammen med hvor øvrig befolkning bor

Modellen til høyre («Modified Conditions») er litt mer realistisk ved at:

- Transportkostnader avhenger av infrastrukturen
- Mer enn ett sentrum kan gjøre seg gjeldende

Økonomisk vekst og utvikling av teknologi og institusjoner har i stor grad svekket betydningen av nærhet mellom landbruk og den øvrige befolkning

- Nå er også fraktkontorer og flyplasser viktige sentre, mens hovedveger og jernbane er infrastruktur
- Landbruk er avhengig av jordsmonn og lagelig vær og kan bare i begrenset grad følge en mobil befolkning
- Men bønder har økonomisk og sosial nærhet til den øvrige befolkning i rurale områder
- Og nær urbane områder er landbruket sterkt påvirket av dette

Avstand betyr noe for landbruk fordi:

- Den jorda som brukes er ikke jevnt fordelt og kan ikke flyttes
- Transport av produkter og andre innsatsfaktorer koster
- Det er økonomiske ulemper ved å produsere i liten skala

Under slike betingelser vil alle uregulerte produksjonsaktiviteter danne et mønster

- Når transporten er dyr i forhold til skala-ulempene, vil produksjonen foregå i små enheter der ressursene finnes (von Thünen's tilfelle)
- Når transporten er relativt billig, vil produksjonen foregå i stor skala på få steder med stor konsentrasjon av ressurser

Norge er variert med hensyn til landbruk

- Ikke bare er jorda variert og ujevnt fordelt, dette gjelder også politikken
- Subsidier som varierer med soner, forsøker å kompensere for naturlig variasjon
- Kombinasjonen av varierende jord og varierende politikk kan sees som et stort "politikk eksperiment". Hvordan det virker, vil en kunne se langs sone-grensene

Et problem: de lokale forutsetningene for landbruk kan bare delvis observeres

Hver bonde er i kontakt med mange andre aktører på en viss avstand: Naboer, lokalsamfunnet, kjøperne av produkter, leverandørene av driftsmidler, arbeidsgiveren (hvis deltidsbruker). Aktørene og fordelene av å samhandle med dem, utgjør en del av hans eller hennes lokale økonomiske forutsetninger.

En annen del utgjøres av de naturgitte og opparbeidede betingelsene for jordbruk.

Betingelsene kan i noen utstrekning måles, men mange aspekter unndrar seg måling. For betingelser som ikke er målt, kan en forutsette:

- Bønder som er nær hverandre i reisekostnader, er også nær hverandre i økonomiske betingelser
- Bønder som er nær hverandre i luft-linje, er også nær hverandre i naturgitte betingelser

Hypoteser som kan testes mot observasjoner og eventuelt forkastes

- Den rurale økonomien utenom landbruk avhenger ikke av landbruk
- Den regionale fordelingen av landbruksproduksjon i Norge har vært konstant over tid

Referanse:

Irwin, Elena, Andrew Isserman, Maureen Kilkenny, og Mark Partridge (2010). "A Century of Research on Rural Development and Regional Issues", American Journal of Agricultural Economics 100th Anniversary Issue, 92(2): 522–553.

<http://agrispace.rural.no/>

Finansiering: Norges forskningsråd/BIONÆR
Prosjektnummer 233810, 2014-2017